

Vi får også detaljerte kunnskaper om hvordan norske lover og regler gjennom lang tid har grepet forstyrrende inn i de finstemte balansegangene i en sårbar natur og en sterk kultur. Etableringen av nasjonale grenser i nordområdene, inngrep i siidaens struktur og funksjon, internat-skoler for barna og forbud mot samisk språk og andre kulturelle uttrykk kan vanskelig forstås og forsvares i vårt land – og dette fant sted langt opp mot vår tid. Forfatteren presenterer det lite ærefulle kapitlet i vår historie på en nøktern og saklig måte.

Han tar videre leseren med inn i diskusjoner av kulturfaglige, dybdepsykologiske og kunnskapsteoretiske forhold som er knyttet til den samiske kunnskapstradisjonen. Spesielt tematiserer han det samiske åndelige universet i lys av dybdepsykologien etter Freud og Jung. Men som han selv kommenterer: «en fortolkningsstrategi jeg er blitt stadig mer usikker på».

Boken lanseres som en lærebok for en rekke fagområder. Personlig vil jeg mene at enhver yrkesutøver som har kontakt med mennesker med røtter i samisk tradisjon og tenkning, vil kunne ha stor glede av den. Og innslag av vår samiske befolkning finnes jo over hele landet.

Jeg vil dessuten hevde at fremstillingen åpner for en dypere forståelse av hvilken plass narrativene har for ethvert menneske. Våre liv er en eneste lang fortelling, noe som i høy grad også gjelder for mennesker som kommer til Norge fra helt andre himmelstrøk. Jens-Ivar Nergårds bok er aktuell også i så måte.

Eli Berg

Senter for helsefremmende arbeid
Akershus universitetssykehus

Kunnskapsbasert allmennmedisin

Kunnamo I, red.

Evidence-based medicine guidelines

1 343 s, tab, ill. Chichester: John Wiley, 2005.
Pris GBP 160
ISBN 0-470-01184-X

Dette oppslagsverket er primært laget for allmennleger, men også for alle andre legespesialister som trenger poengtert og oppdatert informasjon utenfor sitt eget fagfelt. Det inneholder kortfattede og praktiske retningslinjer om alle deler av medisinen og bygger på den beste tilgjengelige dokumenterte kunnskap. Boken tar systematisk inn Cochrane-oversikter og andre bevisbaserte retningslinjer og artikler fra hele verden,

f.eks. fra anerkjente Clinical Evidence utgitt av British Medical Journal.

EBM Guidelines startet som et elektronisk oppslagsverk i 1989 på initiativ av den finske allmennpraktikeren Ilkka Kunnamo og er etter mange oppdateringer fortsatt i daglig bruk på de fleste finske allmennlegekontorer. Den elektroniske versjonen er først i 2005 blitt supplert med papirversjon. Finske allmennleger har skrevet de fleste artiklene med støtte fra den finske legefor- ening og med konsulenthjelp fra tallrike nasjonale og internasjonale eksperter innenfor de ulike fagområdene. I «Advisory Board» finner vi bl.a. Signe Flottorp fra Kunnskapssenteret.

Boken er inndelt i oversiktlig kapitler og har et godt oppslagsregister bakerst. Den er først inndelt etter indremedisinske spesialiteter som infeksjonssykdommer, hjertesykdommer, lungesykdommer osv; deretter andre fagområder som dermatologi, fysikalsk medisin, geriatri, gynekologi, psykiatri osv. Hvert kapittel inneles igjen etter både hovedsymptomer (f.eks. nakkesmerter) og etter lidelser (f.eks. tennisalbue) der også mer sjeldne sykdommer er inkludert (kjenner du til Freibergs sykdom?). Hver omtale avsluttes med en kort liste over sentrale referanser. Det er begrenset bruk av tabeller og figurer i farger, men spesielt flotte fargebilder av mange hudlidelser.

Språket er kortfattet, poengtert og lettlest, med teksten ordnet punktvis som gjennomgående prinsipp. Der det er mulig, klassifiseres kvaliteten på dokumentasjonen bak anbefalinger med bokstavkode A, B, C eller D. Dette sier ikke noe om hvor sterk selve anbefalingen er.

Et slikt imponerende oppslagsverk kan gi inntrykk av at leger vanligvis baserer alle beslutninger på faktisk kunnskap og bevisbaserte retningslinjer. Verket demonstrerer likevel tydelig at de fleste anbefalinger mangler dokumentasjon fra forskning av høy kvalitet. På mange områder vil det heller ikke være mulig å skaffe slik dokumentasjon så legen må basere seg på erfaringsbasert kunnskap fra eksperter, kolleger og egen praksis. Legen må da være bevisst på at hennes råd ofte baseres på egne holdninger og etiske grunnverdier.

EBM Guidelines kan absolutt anbefales til alle allmennleger og til andre med behov for lett tilgjengelig og oppdatert medisinsk kunnskap. Den er kostbar, men vel verdt prisen. Boken er et nyttig supplement til *Norsk Elektronisk Legehåndbok (NEL)* som fortsatt vil være det beste oppslagsverket, bare ett tastetrykk unna den travle lege foran PC-en på kontoret eller på legevakt med håndholdt PDA.

Pål Kristensen

Ranheim legesenter
Trondheim

Viktig og interessant om adrenalin og «stress»

Goldstein DS.

Adrenaline and the inner world

An introduction to scientific integrative medicine. 309 s, tab, ill. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press, 2006.
Pris USD 25
ISBN 0-8018-8289-3

En foreleser ved Universitetet i Bergen sa en gang at mye av fysiologien handler om en 70-kg mann som ligger på en seng. Denne boken handler om de systemene som gjør det mulig for oss å stå opp fra sengen og være aktive, som gjør

det mulig å omstille oss til endringer. Den handler først og fremst om adrenalin og det sympatiske nervesystem som deltar i nesten all motivert atferd og alle erfarte emosjoner. Den klarer å vise hvor viktige disse systemene er for menneskelig atferd, funksjon, helse og sykdom.

David S. Goldstein har selv vært i sentrum av forskningen om adrenalin de siste årene. Han gir oss førstehånds og oppdatert kunnskap om feltet.

Boken er viktig av flere grunner. For det første gir den en meget god oversikt over kroppens omstillingsreaksjoner fra en fysiologisk synsvinkel. Den forklarer systemer som spiller en rolle for normal funksjonsevne og som er viktige for det patofysiologiske forløpet ved mange sykdomstilstander. For det andre avliver den effektivt en rekke feiloppfatninger som er utbredt i populærlitteraturen om «stress». Begrepene «stress» og «distress» har fått en god omtale. Det er viktig at mange av Selyes teorier blir avlivet, teorier som stadig gjentas i lærebøkene fordi de er enkle å forklare, men som altså er blitt avkrefte- t av data for lenge siden.

For det tredje omtales en del vanlige problemer, og det blir vist hvordan fysiologisk regulering virker. I en tid hvor man risikerer å miste evnen til å resonnerer om årsaker til pasienters problemer pga. kokebokprosedyrer for behandling, gir denne introduksjonen et verdifullt bidrag til vitenskapelig integrativ medisin.

Boken henvender seg til alle som vil lære om «stress» og helse, men er nok mest tilgjengelig for dem som arbeider i helsesektoren. Den er lettlest og forutsetter egentlig ingen forkunnskaper, men noe bakgrunn fra helsefag er nok viktig for å sette pris på poengene. Forfatteren gjør utstrakt bruk av eksempler for å belyse det han vil ha frem. Han forklarer f.eks. hvorfor